

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 74/2018 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista säädetyn lain 13 §:n soveltamisesta asiakasmaksuihin

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Satu Taavitsaisen /sd näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 74/2018 vp:

Onko ministeri antanut kunnille ohjeen varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista säädetyn lain 13 §:n soveltamisesta,

kuinka monta kertaa 1.3.2017 alkaen varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain 13 §:ää on sovellettu kunnissa ja myönnetty huojennusta asiakasmaksuihin,

kuinka monessa kunnassa ja miten sovelletaan käytännössä varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista säädetyn lain 13 §:ää,

mitä ministeri aikoo tehdä sille, että kuntien varhaiskasvatuksen maksuja maksetaan toimeentulotuesta sen sijaan, että noudatettaisiin varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain 13 §:ssä olevaa kunnan velvollisuutta ensisijaisesti alentaa asiakasmaksua tai jättää se perimättä,

mitä ministeri aikoo tehdä sille, että kuntien varhaiskasvatuksen maksuja laitetaan ulosottoon sen sijaan, että noudatettaisiin varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain 13 §:n velvollisuutta alentaa asiakasmaksua tai jättää se perimättä,

miten ministeri varmistaa sen, että lapsiperheet ovat tietoisia oikeudestaan saada varhaiskasvatuksenmaksuihin huojennusta ja

miten ministeri aikoo varmistaa, valvoa ja seurata, että kunnat noudattavat varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain 13 §:ää käytännössä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista säädetään varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetussa laissa (1503/2016). Lain 13 §:n mukaan varhaiskasvatuksesta määrätty maksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa palvelun käyttäjän tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai lapsen vanhemman tai huoltajan lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista. Maksun alentaminen tai perimättä jättäminen tulee aina tehdä ennen toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaisen toimeentulotuen myöntämistä.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 74/2018 vp

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaista annetun hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että ”toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 1 §:n mukaan toimeentulotuki on sosiaalihuoltoon kuuluva viimesijainen tuki, jonka tarkoituksena on turvata henkilön ja perheen toimeentulo ja edistää itsenäistä selviytymistä. Koska kyseessä on viimesijainen tuki, olisi ensisijaisesti toimittava niin, että palvelun käyttäjän ja perheen maksukykyyn vaikuttavia muita maksuja, kuten varhaiskasvatuksen maksuja, jätettäisiin perimättä tai niitä alennettaisiin. Ehdotettu säännös ei muuttaisi nykyistä käytäntöä, mutta toimeentulotuen viimesijaisuudesta säätäminen laissa turvaisi asiakkaan asemaa.”

Näin ollen asiakasmaksun määrittelyssä perussääntö on se, että kunnan määräämä asiakasmaksu ei saisi johtaa perhettä siihen tilanteeseen, että toimeentulotukea pitää hakea. Ensisijaista on aina asiakasmaksun alentaminen tai poistaminen. Käytännön tilanteissa voi kuitenkin käydä niin, että maksun alentaminen kestää jonkin aikaa ja toimeentulotukea saatetaan tarvita esimerkiksi kuukaudeksi ja tällöin tilapäisesti tämä kulu voidaan toimeentulotuki laskelmassa ottaa huomioon.

Toimeentulotuen viimesijaisuutta on korostettu myös Kansaneläkelaitoksen etuuskäsittelijöiden ohjeistuksessa (<http://www.kela.fi/documents/10192/3464829/Toimeentulotuki.pdf>). Ohjeen mukaan ”lasten päivähoitomenot sekä koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan menot otetaan huomioon muina perusmenoina. Toimeentulotuki on kuitenkin viimesijainen keino selviytyä tällaisista maksuista. Kunnallisiin palveluihin toimeentulotukea hakeva asiakas tulee ohjata välittömästi hakemaan kunnasta maksun alennusta tai vapautusta maksusta. Kustannukset voidaan hyväksyä sellaisinaan hakemiskuukauden ja enintään sitä seuraavan kuukauden ajalta, hakemisajankohdan mukaan. Maksuasian vireilläolosta tai kunnan päätöksestä tulee liittää selvitys seuraavaan hakemukseen. Asiakasta tulee ohjeistaa asiasta jo ensimmäisessä päätöksessä. Kun asiakas on toimittanut kunnan päätöksen, menot huomioidaan sen mukaisina. Jos asiakas on hakenut maksun alentamista tai maksusta vapautusta jo ennen toimeentulotukiasiakkuutta, hakemukseen tulee liittää kunnan päätös asiasta.”

Edelleen ohjeistuksessa todetaan: ”Jos asiakas ei kirjallisesta ohjauksesta huolimatta hae vapautusta tai alennusta maksuihinsa, maksuja ei jatkossa huomioida perustoimeentulotuessa menoina. Menon huomioimatta jättäminen ei kuitenkaan saa vaarantaa ihmisarvoisen elämän edellyttämän turvan mukaista toimeentuloa eikä se saa olla kohtuutonta. Jos meno jätetään huomioimatta, sitä vastaavaa tuloakaan ei huomioida. Edellä mainittu koskee myös yksityistä päivähoitoa sekä koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa, jos kunta järjestää toiminnan.”

Kunnan toiminnan lainmukaisuuden ohjaus ja valvonta kuuluvat varhaiskasvatuslain 8 §:n 2 momentin mukaan aluehallintovirastoille. Aluehallintovirastolta ja Suomen Kuntaliitolta saadun tiedon mukaan asiakasmaksulain 13 §:ä koskevia kyselyjä tulee silloin tällöin ja kuntalaisilta tulee asiasta jonkin verran yhteydenottoja.

Sosiaali- ja terveysministeriössä valmistellaan parhaillaan kuntainfoa asiakasmaksujen ja toimeentulotuen suhteesta. Kirje on tarkoitettu lähettää tämän kevään aikana kaikkiin Suomen kuntiin ja siinä on määrä tarkentaa ohjeistusta asiakasmaksujen alentamisen ensisijaisuudesta. Perustoimeentulotuen siirryttyä Kansaneläkelaitoksen hoidettavaksi on ilmennyt erilaisia käytäntö-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 74/2018 vp

jä asiakasmaksujen alentamisen tai poistamisen käytänteissä. Kirjeessä huomioidaan myös varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain 13 §:ssä oleva kunnan velvollisuus ensisijaisesti alentaa asiakasmaksua tai jättää se perimättä.

Helsingissä 26.3.2018

Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen